

Vlada Republike
Srbije

TIM
ZA SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I
SMANJENJE SIROMAŠTVA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

UTVRĐIVANJE INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA USPOSTAVLJANJE NACIONALNE STANDARDNE KLASIFIKACIJE ZANIMANJA U SRBIJI

Autorka: Bojana Potežica

PODRŠKA: Izradu ove publikacije omogućila je Vlada Švajcarske u okviru programa „Znanjem do posla – E2E”.

NAPOMENA: Ova publikacija ne predstavlja zvaničan stav Vlade Republike Srbije, kao ni Vlade Švajcarske. Svi pojmovi upotrebljeni u publikaciji u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

UVOD

Odluka o Jedinostvenom kodeksu šifara za unošenje i šifriranje podataka u evidencijama u oblasti rada („Službeni glasnik RS”, broj 56/18) u primeni je od 1. januara 2019. godine i jedan od osnovnih delova ovog kodeksa je i Šifarnik zanimanja. Vlada je ovu odluku usvojila 17. jula 2018. godine.

Pre ovog kodeksa najduže je korišćena Jedinostvena nomenklatura zanimanja (JNZ), koja je bila u izradi u periodu od 1982. do 1990. godine, a na kraju tog perioda je i objavljena. Na osnovu ove nomenklature izrađen je Šifarnik zanimanja i stručne spreme, kao spoj zanimanja i nekadašnjih stručnih sprema (sada: kvalifikacija).

Potrebu za izradom nove klasifikacije zanimanja u Republici Srbiji diktira sve veća globalizacija, veće učešće Republike Srbije u međunarodnoj podeli rada, strane investicije, nove tehnologije i mobilnost radne snage kao savremeni fenomen.

Takođe, Međunarodna organizacija rada je 2008. godine usvojila novi standard o zanimanjima, pod skraćenim nazivom ISCO-08, kojim je zamenjena prethodna verzija, stara dve decenije. To je stvorilo potrebu da Republika Srbija uskladi svoj Šifarnik zanimanja sa ovim međunarodnim standardom, da bi se u komunikaciji sa odgovarajućim međunarodnim organizacijama podaci o zanimanjima iskazivali jednoznačno, odnosno da bi podaci o zanimanjima bili međunarodno uporedivi.

Razlog donošenja novog Šifarnika zanimanja, kao i Šifarnika nivoa kvalifikacije je i taj što je Šifarnik zanimanja i stručne spreme predstavljao spoj zanimanja i nekadašnjih stručnih sprema, a njihovo je razdvajanje je postalo neophodno, jer su to dva različita obeležja radno aktivnog stanovništva.

U prethodnom periodu su realizovana dva projekta čiji je cilj bio da se razvije nacionalna klasifikacija zanimanja.

U periodu od decembra 2007. do januara 2011. godine realizovan je projekat izrade Nacionalnog sistema klasifikacije zanimanja, čiju je realizaciju po zahtevu ministarstva nadležnog za poslove zapošljavanja operativno sproveo Republički zavod za statistiku (RZS), uz podršku međuresorne radne grupe. Zatim je u periodu od septembra 2012. do decembra 2014. godine realizovan projekat EU „Podrška kreiranju politike zapošljavanja zasnovanom na podacima”, iz programa IPA 2011, koji je sadržao komponentu „Usklađivanje nacionalne klasifikacije zanimanja sa ISCO-08 standardom”. Ovu komponentu tehnički su realizovali konsultanti angažovani na projektu, uz operativnu pomoć Nacionalne službe za zapošljavanje (NSZ) i stručnu podršku međuresorne radne grupe. Rezultati tih projekata iskorišćeni su kao osnova za dalji rad na razvoju klasifikacije zanimanja. Dalji rad se nastavio formiranjem Radne grupe (od strane Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja) čiji je zadatak bio da popiše zanimanja i pripremi nacionalnu klasifikaciju zanimanja usaglašenu sa ISCO-08 i Nacionalnim okvirom kvalifikacija Srbije. Koristeći rezultate prethodnih projekata Radna grupa je dala predlog Šifarnika zanimanja koji je usaglašen sa međunarodnim standardima i prilagođen potrebama i uslovima na domaćem tržištu rada.

Šifarnik zanimanja ima strukturu Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja koja je prilagođena nacionalnim potrebama. Takođe sadrži i popis zanimanja kojima su dodeljene odgovarajuće šifre.

U narednom periodu potrebno je nastaviti rad na izradi standarda zanimanja, izradi opisa pojedinačnih zanimanja, određivanju institucionalnih nosilaca poslova u vezi sa zanimanjima i dr.

Cilj ove analize je da se uporednim pregledom institucionalnog okvira i stanja u Hrvatskoj, Sloveniji, Francuskoj i Švedskoj dođe do predloga rešenja institucionalnog okvira i nadležnosti za uspostavljanje i unapređenje nacionalne standardne klasifikacije zanimanja u Srbiji.

PREGLED INSTITUCIONALNOG OKVIRA U VEZI SA NACIONALNOM STANDARDNOM KLASIFIKACIJOM ZANIMANJA

SLOVENIJA

Slovenija je počela razvoj standarda zanimanja kao veze između tržišta rada i obrazovanja. Izrada standarda zanimanja zasnovana je na socijalnom dijalogu u kojem učestvuju ključni partneri na nacionalnom nivou.

Standardi zanimanja su osnova za procenu i utvrđivanje profesionalne kvalifikacije. Propisana je metodologija za pripremu standarda zanimanja, koji se pripremaju za pojedinačna zanimanja koja su razvrstana u standardnu klasifikaciju zanimanja koju vodi Republički zavod za statistiku Slovenije. Standardi zanimanja se pripremaju u saradnji sa stručnjacima koji su upoznati sa konkretnim zanimanjem, organizacijom rada, tehnologijom i trendovima u razvoju profesije i samog sektora. Priprema standarda zanimanja vrši se kroz socijalni dijalog u kom poslodavci daju informacije sa kojim vrstama znanja i veština su im potrebni kadrovi. Procedura za pripremu standarda zanimanja utvrđena je Pravilnikom o nomenklaturi zanimanja¹. Inicijativa se podnosi na posebnom obrascu (objavljen na internet stranici Nacionalnog informativnog centra za profesionalne kvalifikacije - NRP), Centru Republike Slovenije za stručno obrazovanje (CPI), koji ga evidentira, daje stručnu procenu i dostavlja ga na raspravu sektorskoj komisiji za standarde zanimanja. Prilikom rasprave o inicijativi posebno su važne informacije o potrebama tržišta rada, o uporedivosti standarda za određenu kvalifikaciju među državama članicama EU i, ako je potrebno, o usklađenosti sa propisima i normama na nivou EU. Ako sektorska komisija za standarde zanimanja smatra da je inicijativa dobro utemeljena, stručnjaci koje je predložila nadležna sektorska komisija za standarde zanimanja, uz metodološku podršku CPI, pripremaju predlog za standard zanimanja koji definiše profesionalne kompetencije, znanja i veštine potrebne za određeno zanimanje ili skup odgovornosti. Sektorska komisija za standarde zanimanja², pripremljeni predlog standarda zanimanja dostavlja Savetu Republike Slovenije za stručno i tehničko obrazovanje. Savet RS za stručno i tehničko obrazovanje, razmatra standard zanimanja i predlaže njegovo usvajanje ili odbacivanje. Ukoliko je odluka Saveta RS za stručno i tehničko obrazovanje pozitivna, predlaže usvajanje standarda zanimanja ministru nadležnom za rad i njegovo objavljivanje na portalu Nacionalnog informativnog centra za profesionalne kvalifikacije, (www.nrpslo.org). Standard zanimanja mora biti sastavljen izrađen u skladu sa metodologijom koju je utvrdio Savet RS za stručno i tehničko obrazovanje na predlog sektorskih komisija za standarde zanimanja. Nacionalna metodologija predstavlja jedinstvenu osnovu za sve standarde zanimanja i na taj način obezbeđuje transparentnost i uporedivost dokumenata na nacionalnom nivou. Metodološku i stručnu podršku za pripremu standarda i kataloga zanimanja pruža CPI.

Standard zanimanja je dokument sa sledećim elementima:

- naziv i šifra zanimanja,

¹ (Službeni glasnik RS, br. 37/2010)

² Ministar za rad, porodicu, socijalna pitanja i jednake mogućnosti imenovao je 10 sektorskih komisija za profesionalne standarde koji pokrivaju sve oblasti stručnosti, aktivnosti i industrije u skladu sa ISCED Međunarodnom klasifikacijom obrazovanja.

- nivo složenosti/kvalifikacije,
- stručne kompetencije i
- opis standarda zanimanja koji obuhvata: oblasti rada, ključne poslove, znanja i veštine.

Ministarstvo za rad, porodicu, socijalna pitanja i jednake mogućnosti odgovorno je za sistemska rešenja i praćenje implementacije Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama³. Priprema podzakonske akte koji proizilaze iz zakona. Imenuje članove sektorskih komisija za standard zanimanja, usvaja standarde zanimanja i katalog.

Detaljan sadržaj standarda zanimanja i kataloga dostupan je na portalu Nacionalnog informativnog centra za profesionalne kvalifikacije (NRP)⁴. Osnova za izradu kataloga standarda zanimanja, znanja i veština, kao i obrazovnih programa nižeg, srednjeg stručnog, srednjeg i višeg stručnog obrazovanja je standard zanimanja ili inicijativa za pripremu standarda zanimanja u skladu sa članom 11. Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama.⁵ U Sloveniji se ne izrađuju standardi zanimanja za visoko obrazovanje, odnosno, za zanimanja sa preporučenim najvišim nivoom kvalifikacija (prema ISCO 08).

Uvažavajući preporuke Evropske komisije iz 2009. godine, o upotrebi Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja 2008 (ISCO-2008), Vlada Republike Slovenije je na predlog Republičkog zavoda za statistiku na osnovu člana 31. Zakona o državnoj statistici (Službeni glasnik RS, br. [45/1995](#) i [9/2001](#); [neformalno prečišćeni tekst](#)) donela Uredbu o standardnoj klasifikaciji zanimanja 2008. (Službeni glasnik RS, br. [50/2010](#)) koja je u primeni od 1. januara 2011. godine, a koja nacionalna standardna klasifikacija zanimanja nosi oznaku SKP – 08.

Jedna od primena SKP – 08 je u evidentiranju i popunjavanju podatakata u vezi sa ostvarivanjem prava na obavezno socijalno osiguranje.

HRVATSKA

U Hrvatskoj je standard zanimanja utvrđen Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (Narodne novine, broj 22/2013 i 64/2018) i Pravilnikom o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (Narodne novine, broj 62/2014). Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru uređuje se sistem kvalifikacija na svim nivoima i njihova povezanost sa tržištem rada. Navedenim propisima su definisane uloge nadležnih ministarstava (ministarstvo nadležno za rad i ministarstvo nadležno za obrazovanje i nauku), u HKO-u, kao i regulisanje postupka utvrđivanja i vrednovanja standarda zanimanja.

Ministarstvo nadležno za rad je zaduženo za standard zanimanja, odnosno za postupak izrade i vrednovanja standarda zanimanja i njihovog upisa u registar, kao i za istraživanja koja su potrebna za razvoj ovih dokumenata. Standard zanimanja predstavlja dokument u kojem su jasno iskazani ključni poslovi i kompetencije potrebne za određeno zanimanje, odnosno skupovi kompetencija koji će se povezati sa skupovima ishoda učenja u standardu kvalifikacije.

Nacionalna klasifikacija zanimanja (NKZ10 – trenutno u upotrebi) predstavlja sistem za razvrstavanje i povezivanje podataka o zanimanjima koji se dobijaju iz popisa stanovništva, ankete o radnoj snazi, ankete o potrošnji domaćinstva i drugih opštih i statističkih istraživanja, kao i iz administrativnih izvora podataka. Svaki pojedini standard zanimanja vezan je za određenu šifru NKZ-a. Klasifikacija NKZ10 je u potpunosti usklađena s Međunarodnom standardnom

³ (Službeni glasnik RS, br. [1/2007](#), [85/2009](#))

⁴ www.nrpslo.org

⁵ <http://www.cpi.si>

klasifikacijom zanimanja ISCO 08. Novi pojedinačni popis zanimanja u NKZ10 definisaće se na način da se naprave veze s ESCO klasifikacijom⁶ koja se zasniva i na ISCO - 08, i jedan je od alata EU-a za povezivanja obrazovanja sa tržištem rada.

Ministarstvo nadležno za rad je donelo Metodologiju za izradu standarda zanimanja i upis istih u Registar HKO⁷-a, odnosno Podregistar standarda zanimanja. Metodologija je doneta kako bi se olakšao rad kako podnosiocima inicijative, odnosno predloga standarda zanimanja, tako i ostalim učesnicima u postupku vrednovanja standarda zanimanja.

Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru uspostavljeno je Nacionalno veće za razvoj ljudskih potencijala koje čine predstavnici: državne uprave, područne (regionalne) samouprave, sindikata, udruženja poslodavaca, visokoobrazovnih ustanova, komora, agencija iz sistema obrazovanja i zavoda za zapošljavanje. Nadležnost ovog veća je da vrednuje javne politike, daje preporuke o procesu planiranja i razvoja ljudskih potencijala, predlaže mere integrisanih i međusobno usklađenih politika zapošljavanja, obrazovanja i regionalnog razvoja, prati i vrednuje učinke HKO-a i daje preporuke za poboljšanja u povezivanju obrazovanja i potreba tržišta rada, daje mišljenje ministru nadležnom za obrazovanje o preporukama sektorskih veća oko upisne politike, upisnih kvota i finansiranje kvalifikacija iz javnih izvora, te prati i vrednuje rad sektorskih veća i daje preporuke za poboljšanja na osnovu redovnih izveštaja o radu sektorskih veća.

Ministarstvo nadležno za obrazovanje daje podršku radu sektorskih veća i koordinira sve aktivnosti vezano za odobravanje standarda kvalifikacija. Osnovano je ukupno 25 + 1 sektorsko veće, od kojih 13 pokrivaju strukovne sektore na svim obrazovnim nivoima, 12 pokrivaju opšte sektore i 1 interdisciplinarno veće. Veća su sastavljena od predstavnika ministarstva zaduženog za sektor (ukoliko takvo postoji), predstavnika zavoda za zapošljavanje, predstavnika agencija iz oblasti obrazovanja, sektorskih stručnjaka iz obrazovnog sektora i reprezentativnih sindikata obrazovnog sektora, reprezentativnih sindikata organizovanih u privrednom sektoru, udruženja poslodavaca i drugih organizacija civilnog društva koji deluju u sektoru za koji se osniva veće. Ključne uloge svakog od sektorskih veća su: vrednovanje predloga skupova ishoda učenja, standarda zanimanja i standarda kvalifikacija, analiza postojećih i potrebnih kompetencija unutar sektora.

Kao jedan od alata za izradu standarda zanimanja je HKO portal koji sadrži neophodne podatke potrebne za izradu predloga i vrednovanje standarda zanimanja. Neophodni podaci mogu se pronaći na veb stranici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koji je dostupan na adresi: <https://statistika.hzz.hr/>, a koji se prevashodno odnose na kretanje tržišta rada.

Postupak upisa standarda zanimanja i/ili skupa kompetencija propisan je članom 8. Pravilnika o Registru Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira. Sam postupak pokreće predlagač predajom popunjenog zahteva za upis u registar ministarstvu nadležnom za rad, na obrascu HKO_SZ ili HKO_SKOMP, odnosno direktno u informacijskom sistemu registra: <https://hko.srce.hr/registar/>. Na osnovu pozitivnog mišljenja odgovarajućeg sektorskog veća ministar za rad donosi odluku o upisu standarda zanimanja u Registar zanimanja. Ministarstvo, takođe, kontroliše formalnu ispunjenost uslova zahteva za upis standarda zanimanja u Registar, pre nego što ga uputi sektorskom veću na razmatranje i vrednovanje.

⁶ ESCO - European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (Evropska klasifikacija veština, kompetencija, kvalifikacija i zanimanja)

⁷ Hrvatski kvalifikacijski okvir, skr. HKO

ŠVEDSKA

U Švedskoj je u upotrebi Švedska nacionalna klasifikacija zanimanja (SSYK) koja za osnovu ima ISCO-88, koja je u zvaničnoj upotrebi od 1997. godine. Nosioци izrade nacionalne klasifikacije, u to vreme, bili su Nacionalni odbor za tržište rada (National Labour Market Board), čije poslove je 2008. godine preuzela Švedska služba za zapošljavanje (Swedish Public Employment Service) i Statistika Švedske (Statistics Sweden – SCB).

Švedska služba za zapošljavanje je u nadležnosti Ministarstva rada Švedske koje je zaduženo, između ostalog, i za politiku tržišta rada.

Prvi korak u izradi nacionalne klasifikacije je bilo prevođenje ISCO-88 na švedski, a potom razvrstavanje naziva pojedinačnih zanimanja iz Nordijske standardne klasifikacije zanimanja (koja je bila u upotrebi od strane Statistike i agencija za zapošljavanje). Dakle, preuzeta je struktura ISCO-88 u koju su razvrstana postojeća pojedinačna zanimanja koja su se nalazila u Nordijskoj standardnoj klasifikaciji zanimanja. Na osnovu ovako kombinovanja dokumenta, izrađen je nacrt koji je je predstavljen široj javnosti kako bi se obavile konsultacije i diskusije. Nakon javnih konsultacija vršena je revizija teksta nacрта unutar radne grupe nosioca izrade. Nakon okončanja ovog postupka, objavljena je konačna verzija dokumenta Švedske nacionalne klasifikacije zanimanja, nakon čega je Nacionalni odbor za tržište rada pristupio izradi opisa grupa, kao i izradi liste/popisa poslova/pojedinačnih zanimanja.

Kako je došlo do promene ISCO standarda (sa ISCO 88 na ISCO 08) i kako bi se pristupilo implementaciji ISCO – 08, Statistika Švedske je kroz projekat pristupila prilagođavanju nacionalnog standarda. Projektna grupa je kroz nekoliko faza sprovedila ovo prilagođavanje koje je podrazumevalo prevođenje strukture i definicija ISCO-08 na švedski. Potom je Zavod za statistiku Švedske klasifikovao postojeću listu zanimanja u skladu sa ISCO-08, a zatim su urađeni ključevi za prevođenje između nacionalnog standarda i ISCO-08. Paralelno su sprovedene aktivnosti koje su podrazumevale dijalog i konsultacije sa zainteresovanim stranama, izrađivane su ankete i upitnici kako bi se uradilo prilagođavanje ISCO-08 u skladu sa nacionalnim potrebama.

Konačan rezultat su bili opšti opisi grupa, podgrupa, vrsta i skupina, urađen je alat za prevođenje šifri, kao i ažurirana lista zanimanja. Lista zanimanja ima oko 994 pojedinačnih opisa profila zanimanja sa 5 do 6 sinonima za svako od zanimanja, tako da postoji preko 7000 pojedinačnih unosa zanimanja (ovu verziju odnosno listu zanimanja koristi Nacionalna služba za zapošljavanje).

Rezultat ovog projekta je Švedska nacionalna klasifikacija zanimanja (SSYK 2012), a na osnovu koje nacionalni zavod za statistiku vodi registar zanimanja sa statistikom⁸, kao i statističku bazu podataka zasnovanu na ovom registru,⁹ i objavljuje na svom portalu.

Dana 11. jula 2019. godine u saopštenju Ministarstva rada Švedske navedeno je da je Vlada Švedske naložila Nacionalnoj službi za zapošljavanje da ispita Švedsku klasifikaciju zanimanja u odnosu na Evropsku klasifikaciju kompetencija, kvalifikacija i zanimanja (ESCO) koju je usvojila Evropska komisija, što će imati za cilj da učini vidljivim kompetencije i doprinese promociji slobodnog kretanja radnika unutar EU, što može olakšati pružanje veština. Ovo istraživanje treba da pokaže u kojoj meri švedska zanimanja odgovaraju pojmovima u ESCO. Rok za izvršenje zadatka je 31. mart 2021. godine.¹⁰

⁸ <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikation-och-standarder/standard-for-svensk-yrkesklassificering-ssyk/>

⁹ <http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/>

¹⁰ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2019/07/uppdrag-till-arbetsformedlingen-att-inratta-ett-register-for-att-kartlagga-den-svenska-yrkesklassificeringen/>

FRANCUSKA

Za potrebe prikupljanja i obrade statističkih podataka u Francuskoj, nacionalna služba zadužena za statistiku (INSEE¹¹) koristi Klasifikaciju profesija i socio-profesionalnih kategorija (PCS,) koja klasifikuje stanovništvo kombinacijom profesije (ili bivše profesije), hijerarhijskog položaja i statusa (zaposleni i sl.). Sastoji se od tri nivoa agregacije: socioprofesionalne grupe (8 grupa); socioprofesionalne kategorije (24 i 42 stavke) i profesija (486 unosa). Takođe, postoji detaljnija verzija klasifikacije zanimanja za potrebe anketiranja preduzeća, poznata kao PCS-ESE-2003.

Sistem razvrstavanja poslova prema veštinama i znanju razvijen je od strane Nacionalne službe za zapošljavanje u Francuskoj (Pôle emploi's). Ovaj sistem nosi naziv Operational Directory of Occupations and Jobs (ROME, V3). Baza sadrži nazive poslova/zanimanja sa opisima potrebnih znanja i veština, a nazivima su dodeljene odgovarajuće šifre. Ovako uspostavljena baza omogućava lakše povezivanje tražilaca posla i poslodavaca.

U okviru ministarstva zaduženog za rad i zapošljavanje organizovana je unutrašnja organizaciona jedinica koja se bavi prikupljanjem i obradom statističkih podataka - Uprava za istraživanje, studije i statistiku (DARES¹²), koja predstavlja deo sistema zvanične statistike u Francuskoj. Oblasti u kojima se vrši prikupljanje, obrada i analiza podataka su: zapošljavanje, tržište rada, nezaposlenost, nadoknada zaposlenih, radni uslovi, odnosi poslodavaca i zaposlenih, kolektivno pregovaranje i obuka radne snage.

DARES dizajnira, prikuplja, obrađuje i širi statističke podatke i studije iz oblasti rada, zapošljavanja i stalnog obrazovanja i nadležan je za statistički informacioni sistem Ministarstva. U tu svrhu koristi doprinose organizacija koje nadgleda Ministarstvo, kao što su Agencija za zapošljavanje i Udruženje za kontinuirano obrazovanje odraslih (AFPA). Pomaže u kreiranju politika, pre svega pripremajući procene uticaja javnih politika na zaposlenost i nezaposlenost. DARES takođe učestvuje u radu međunarodnih organizacija i redovno dostavlja podatke Eurostatu i Međunarodnoj organizaciji rada (ILO).

Ministartstvo nadležno za poslove rada i zapošljavanja je razvilo Klasifikaciju familija zanimanja (FAP), koja je pokušala da poveže PCS i ROME klasifikacije na osnovu znanja stečenog kroz formalno ili neformalno obrazovanje. Prva verzija FAP nomenklature je ustanovljena 1993. godine. Kako je izvršena izmena PCS klasifikacije, to je bilo potrebno revidirati i FAP nomenklaturu. Radne grupe u okviru DARESa, koje su proširene sa članovima iz drugih zainteresovanih institucija kao što je služba za statistiku, radile su na razvoju i validaciji ove nomenklature. FAP-2003 nomenklatura obuhvata 22 profesionalne oblasti, 86 grupa „familija” zanimanja i 238 detaljnih „familija” zanimanja.

Potom je 2009. godine usledila izmena ROME baze poslova, te je usledila nova izmena FAP nomenklature (FAP 2009¹³).

U cilju povezivanja navedenih klasifikacija i kontinuiranog praćenja podataka, odnosno zadržavanje doslednosti i uporedivosti podataka, izrađene su tabele koje povezuju klasifikacije međusobno, kao i prelazak sa stare verzije klasifikacije na novu.

¹¹ <https://www.insee.fr/en/accueil>

¹² <https://dares.travail-emploi.gouv.fr/dares-etudes-et-statistiques/>

¹³ <https://dares.travail-emploi.gouv.fr/dares-etudes-et-statistiques/statistiques-de-a-a-z/article/la-nomenclature-des-familles-professionnelles-fap-2009>

Sve ove navedene aktivnosti i nadležnosti se sprovode u cilju prikupljanja i obrade statističkih podataka.

Potrebno je napomenuti da u okviru Ministarstva za rad i zapošljavanje Francuske deluje unutrašnja jedinica koja je zadužena za zapošljavanje i stručno usavršavanje i koja sprovodi strategiju za razvoj zapošljavanja i stručnog osposobljavanja koja za cilj ima podsticanje povećanja broja radnih mesta. Takođe, u nadležnosti ove jedinice jeste i izgradnja i prilagođavanje pravnog i finansijskog okvira politika zapošljavanja i stručnog osposobljavanja sa drugim ministarstvima i socijalnim partnerima.

U cilju stručnog osposobljavanja i prepoznavanja odgovarajućih kompetencija za obavljanje posla, 1. januara 2019. godine uspostavljena je nacionalna javna institucija pod nazivom „Francuske veštine”¹⁴ koja je odgovorna za regulisanje i finansiranje stručnog obrazovanja i učenja i pod nadležnošću je ministra za stručno obrazovanje. Ova institucija vodi i ažurira Nacionalni imenik stručnih potvrda i sertifikata (RNCP). Ujedno prati razvoj i nastanak novih profesionalnih sertifikata, odnosno prepoznavanje i integraciju novih profesionalnih veština. U cilju priznavanja prethodnog učenja i sticanja sertifikata o profesionalnoj kvalifikaciji usvojen je Nacionalni okvir profesionalnih sertifikata¹⁵ koji predstavlja novu nomenklaturu kojom se utvrđuje stepen kvalifikacije profesionalnih kvalifikacija registrovanih u Nacionalnom imeniku stručnih potvrda i sertifikata. Ovaj nacionalni okvir služi da obezbedi regulatornu osnovu i jasnoću klasifikacije nivoa kvalifikacija i usklađivanje francuske nomenklature sa nomenklaturom definisanom evropskim okvirom kvalifikacija. Nacionalni okvir definiše nivo veština prema stečenim znanjima i veštinama za razliku od stare nomenklature koja je izgrađena samo na osnovu formalnog obrazovanja. „Francuske veštine” na predlog zajedničkih odbora za zapošljavanje¹⁶, vrši proveru zahteva za upis „profesionalnih potvrda” koje omogućavaju validaciju veština i stečenih znanja potrebnih za obavljanje profesionalnih aktivnosti. „Profesionalne potvrde” (opis zanimanja) opisuju radne situacije, aktivnosti, zadatke i ciljeve posla, veštine, nivo kvalifikacije. Dokument u sebi sadrži i podatke o šiframa zanimanja iz odgovarajućih statističkih klasifikacija. Provera zahteva se vrši na osnovu uredbom propisanih kriterijuma¹⁷. „Profesionalna potvrda” se upisuje u odgovarajući registar nakon što odluku o upisu donese izvršni direktor „Francuske veštine” na osnovu pozitivnog mišljenja Komisije sa stručno sertifikovanje. U slučaju negativnog mišljenja Komisije, donosi se rešenje o odbijanju upisa na koje se ima pravo tužbe Upravnom sudu u Parizu.

¹⁴ <https://www.certificationprofessionnelle.fr/quest-ce-que-le-rncp>

¹⁵ <https://travail-emploi.gouv.fr/formation-professionnelle/reconnaissance-et-certification-des-competences-professionnelles/article/le-cadre-national-des-certifications-professionnelles>

¹⁶ Odbori su tela sastavljena od predstavnika regiona, poslodavca, zaposlenih i stručnjaka u odgovarajućoj oblasti.

¹⁷ <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2018/12/18/MTRD1829949D/jo/texte>

ZAKLJUČAK

Polazna osnova i model za izradu razmatranih nacionalnih klasifikacija zanimanja je ISCO – 08 i teži se izradi standarda zanimanja koji predstavljaju vezu obrazovanja sa tržištem rada.

Nacionalne klasifikacije zanimanja i standardi zanimanja se izrađuju kroz socijalni dijalog i konsultacije sa ključnim partnerima i stručnjacima u odgovarajućoj oblasti uz verifikaciju na osnovu podataka. Radi obezbeđivanja adekvatne verifikacije na osnovu podataka, podaci su transparentni i dostupni, i prikazani na način da budu lako razumljivi.

Za lakšu primenu nacionalnih klasifikacija i standarda zanimanja izrađeni su pomoćni alati i omogućena je dostupnost putem elektronskih medija i inforamciono-komunikacionih sistema (IKT sistema).

Pomoćni alati su obezbeđeni i u postupku predlaganja novih i izmena postojećih standarda zanimanja, kao i za njihovu verifikaciju, odnosno „potvrđivanje“ pre formalnog usvajanja.

Formalizovanje postupka verifikacije standarda zanimanja kao prednost ima veću verodostojnost, dok sa druge strane dovodi do usporavanja reakcije na promene, odnosno otežava da se blagovremeno reaguje na novonastalo stanje i potrebe za izmenama ili dopunama.

U toku izrade razmatranih nacionalnih standarda zanimanja raspolagalo se sa odgovarajućim resursima, kako finansijskim tako i administrativnim, uz angažovanje stručnjaka, što je doprinelo kvalitetnijoj izradi standarda zanimanja koji na adekvatan način povezuje tržište rada sa obrazovanjem.

Nacionalne klasifikacije zanimanja prevashodno su postavljene kao alat za izradu statističkih izveštaja, dok se sada ide ka tome da se ovaj alat unapredi sa opisima ili da se uveže sa drugim izvorima opisa zanimanja. Ovako unapređen alat predstavlja osnovu za prikupljanje tačnijih statističkih podataka.

Značajna funkcija samog standarda zanimanja je povezivanje tržišta rada sa obrazovnim sistemom kako bi se na sistemski i sveobuhvatan način pristupilo usklađivanju potreba i potražnje ova dva sistema.

Potrebno je istaći da se u Sloveniji i Francuskoj u okviru ministarstva nadležnog za zapošljavanje, nalazi i nadležnost u vezi sa stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem. Takođe, neophodna je i tesna saradnja i veza sa resornim ministarstvom za javne politike u obrazovanju, kao što je to slučaj u Hrvatskoj.

Kao napomena da je u pitanju izazovan proces jeste i to da je jedna od tema 20. Internacionalne konferencije statistike rada¹⁸, koja je održana u Ženevi od 10. do 19. oktobra 2018. godine, bila i revizija ISCO – 08. U okviru ove diskusije je istaknuto da je ovaj poduhvat vrlo zahtevan i da će iziskivati velike troškove i zahtevati značajne ljudske resurse. Takođe, pojedini

¹⁸ 20th International Conference of Labour Statisticians

predstavnicima zemalja članica su rekli da je izrada nacionalnih klasifikacija i standarda zanimanja zahtevan proces, jer je neophodno uključivanje velikog broja zainteresovanih strana, kao i jačanje administrativnih i ljudskih kapaciteta. Dodatni problem je taj što ne postoji lista/popis zanimanja na više jezika kako bi se ISCO lakše usvajao i primenjivao u zemljama gde engleski jezik nije u upotrebi.¹⁹

PREPORUKE

Prilikom izrade nacionalne standardne klasifikacije zanimanja u Republici Srbiji potrebno je da se nastavi sa dosadašnjom praksom uključivanja šire javnosti i zainteresovanih strana kroz konsultativni proces. Odnosno, potrebno je iskoristiti dosadašnja znanja i iskustva kao i rezultate prethodnog rada.

Potrebno je obezbediti da standardi zanimanja budu izrađivani od strane stručnjaka u odgovarajućoj oblasti, uz verifikaciju na osnovu podataka koji bi trebalo da budu dostupni i lako razumljivi. Iz iskustava zemalja koje su obuhvaćene ovom analizom, u pitanju su bili stručnjaci koji su eksterno angazovani, a rad na izradi standarda je podrazumevao rad u okviru radnih ekspertskih grupa.

Ovo iziskuje da se obezbede odgovarajući finansijski resursi koji će biti potrebni za angažovanje većeg broja izvršilaca u MRZBSP i NSZ, kao i stručnjaka iz odgovarajućih oblasti. Angažovanje resursa bi bilo neophodno ne samo za izradu standarda zanimanja, već i za izradu i održavanje pomoćnih alata koji su neophodni za izradu novih standarda, izmenu postojećih, kao i njihovu verifikaciju zasnovanu na podacima, što će doprineti kvalitetnijoj izradi standarda zanimanja. Ukoliko je potrebno, i kroz normativnu intervenciju obezbediti način angažovanja i rada kadrovske kapaciteta na izradi standarda zanimanja.

Kako bi se obezbedio kontinuiran proces izrade i ažuriranja standarda zanimanja, u okviru MRZBSP i NSZ neophodno je pojačati administrativne kapacitete, određivanjem i/ili angažovanjem dovoljnog broja izvršilaca sa odgovarajućim kompetencijama u oblasti tržišta rada i standarda zanimanja.

Potrebno je razmotriti koji način i postupak verifikacije standarda zanimanja će se koristiti.

¹⁹ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_651209.pdf

	Instutucionalni okvir	Nadležnosti	Zakonodavni okvir
Slovenija	Ministarstvo za rad, porodična i socijalna pitanja	Odgovorno za sistemska rešenja i praćenje implementacije Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama i pripremu podzakonskih akata koji proizilaze iz zakona; Imenuje članove sektorskih komisija za standard zanimanja; Usvaja standarde zanimanja.	Zakon o nacionalnim stručnim kvalifikacijama Uredba o nomenklaturi zanimanja Uredba o standardnoj klasifikaciji zanimanja 2008
	Centar Republike Slovenije za stručno obrazovanje (CPI)	Evidentira, daje stručnu procenu predloga standarda zanimanja; Pruža stručnu podršku sektorskim komisijama u pripremi standarda zanimanja; Vodi i pruža stručnu pomoć nacionalnim radnim grupama za pripremu standarda; Razvija metodologije za pripremu standarda i kataloga zanimanja.	
	Savet Republike Slovenije za stručno i tehničko obrazovanje	Razmatra standard zanimanja i daje predlog za njegovo usvajanje ili odbijanje ministru nadležnom za rad; Izrađuje metodologiju za pripremu standarda i kataloga zanimanja;	

		Usvaja prioritete za izradu standarda i kataloga.	
	Sektorske komisije za standard zanimanja	Pripremaju standard zanimanja koji definiše profesionalne kompetencije, znanja i veštine potrebne za određeno zanimanje ili skup odgovornosti, preko nacionalnih radnih grupa u koordinaciji sa CPI; Predlaže stručnjake za pripremu standarda i kataloga zanimanja; Daje inicijativu za razvoj ili ažuriranje standarda zanimanja.	
	Nacionalna referentna tačka za kvalifikacije, informativni centar	Informativni centar koji održava CPI.	
	Zavod za statistiku Republike Slovenije	Predlaže Vladi donošenje Uredbe o standardnoj klasifikaciji zanimanja.	
Hrvatska	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava	Vođenje procesa vrednovanja standarda zanimanja i skupova kompetencija; Formalno vrednovanje zahteva za upis u registar zanimanja; Izrađuje opise profila sektora; Donosi odluku o upisu u registar zanimanja na predlog odgovarajućeg sektorskog veća.	Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (NN 22/2013) (HKO) Pravilnik o Registru Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (NN 64/14) Nacionalna klasifikacija zanimanja 2010. - NKZ 10 (N 147/2010)

	Nacionalno veće za razvoj ljudskih potencijala	Procenjuje, vrednuje i usklađuje javne politike, kao što su politika obrazovanja, zapošljavanja, celoživotnog profesionalnog usmeravanja i regionalnog razvoja, imajući u vidu njihov uticaj na razvoj ljudskih potencijala i postizanje strateških ciljeva i konkurentnosti Republike Hrvatske; Daje preporuke o poboljšanjima u povezivanju obrazovanja i potreba tržišta rada.	
	25 + 1 sektorsko veće	Stručno vrednovanje predloga standarda zanimanja i standarda kvalifikacija; Daje predlog ministru za rad o upisu standarda zanimanja u registar zanimanja.	
	Državni zavod za statistiku	Na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici utvrđuje Nacionalnu klasifikaciju zanimanja.	
Švedska	Ministarstvo rada Švedske	Zaduženo za politiku tržišta rada i nadzor nad radom Švedske službe za zapošljavanje.	
	Švedska služba za zapošljavanje (Swedish Public Employment Service)	Sprovodi politiku tržišta rada; Izrađuje analize i prognoze razvoja tržišta rada i zanimanja;	Švedska nacionalna klasifikacija zanimanja SSYK 2012 (statistička klasifikacija/metodologija)

		Mapiranje veština za tražitelje azila radi bržeg pristupa tržištu rada.	
	Statistika Švedske (Statistics Sweden – SCB)	Izrađuje i vodi Registar zanimanja sa statistikom.	
Francuska	Ministarsvo za rad i zapošljavanje	Zaduženo za zapošljavanje i stručno usavršavanje i sprovodi strategiju za razvoj zapošljavanja i stručnog osposobljavanja koja za cilj ima podsticanje povećanja broja radnih mesta, kao i da izgradi i prilagodi pravni i finansijski okvir politika zapošljavanja i stručnog osposobljavanja sa drugim ministarstvima i socijalnim partnerima.	Zakon o radu Zakon o slobodnom pristupu profesijama Uredba br. 2018-1172 od 18. decembra 2018. o uslovima registracije profesionalnih sertifikata i potvrda i ovlašćenja u nacionalnim imenicima
	Organ u sastavu Ministarstva DARES	Deo sistema zvanične statistike Francuske; Dizajnira, prikuplja, obrađuje i širi podatke i studije iz oblasti rada, zapošljavanja i celoživotnog učenja; Razvija klasifikaciju „familija” koja povezuje klasifikacije PCS i ROME;	
	Nacionalna služba za zapošljavanje (Pôle emploi's)	Razvija sistem razvrstavanja poslova prema veštinama i znanju radi lakšeg povezivanja tražilaca posla i poslodavaca (ROME).	
	Nacionalna služba za statistiku INSEE	Vođenje zvanične statistike	

	Francuske veštine	Regulisanje i finansiranje stručnog obrazovanja i učenja; Vođenje i ažuriranje Nacionalnog imenika stručnih potvrda i sertifikata; Donošenje odluke o upisu „profesionalne potvrde” (opisa zanimanja) u Registar na osnovu pozitivnog mišljenja Komisije za stručno sertifikovanje.	
Srbija	Ministarsvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	Obavlja poslove državne uprave koji se odnose na: praćenje stanja i kretanja na tržištu rada u zemlji i inostranstvu; evidencije u oblasti zapošljavanja; unapređenje i podsticanje zapošljavanja; strategiju, program i mere aktivne i pasivne politike zapošljavanja; zapošljavanje osoba sa invaliditetom i drugih lica koja se teže zapošljavaju; razvoj i obezbeđivanje socijalnog zapošljavanja i socijalnog preduzetništva; predlaganje mera za unapređenje sistema obrazovanja odraslih; predlaganje i praćenje sprovođenja strategija u oblasti migracija na tržištu rada.	Zakon o evidencijama u oblasti rada („Službeni glasnik RS” br. 46/96, 101/05, 36/09) Odluka o Jedinstvenom kodeksu šifara za unošenje i šifriranje podataka u evidencijama u oblasti rada („Službeni glasnik RS”, broj 56/18) Zakon o zvaničnoj statistici („Službeni glasnik RS”, broj 104/09) Odluka o Programu zvanične statistike u periodu od 2016. do 2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 55/15)

	<p>Nacionalna služba za zapošljavanje</p>	<p>Obavlja poslove zapošljavanja, osiguranja za slučaj nezaposlenosti, ostvarivanje prava iz osiguranja za slučaj nezaposlenosti, vođenje evidencija u oblasti zapošljavanja.</p>	
	<p>Republički zavod za statistiku</p>	<p>Obavlja statističke aktivnosti i glavni je proizvođač i diseminator zvaničnih statističkih podataka, kao i odgovorni stručni nosilac, organizator i koordinator sistema zvanične statistike u RS i predstavlja zvaničnu statistiku RS u međunarodnom statističkom sistemu.</p>	

ZADATAK 2.

PREDLOG INSTITUCIONALNOG OKVIRA I NADLEŽNOSTI ZA USPOSTAVLJANJE, AŽURIRANJE I UNAPREĐIVANJE NACIONALNE STANDARDNE KLASIFIKACIJE ZANIMANJA SRBIJE

Zakonom o ministarstvima je propisano, između ostalog, da Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja obavlja poslove državne uprave koji se odnose na: praćenje stanja i kretanja na tržištu rada u zemlji i inostranstvu; evidencije u oblasti zapošljavanja; unapređenje i podsticanje zapošljavanja; strategiju, program i mere aktivne i pasivne politike zapošljavanja; zapošljavanje osoba sa invaliditetom i drugih lica koja se teže zapošljavaju; razvoj i obezbeđivanje socijalnog zapošljavanja i socijalnog preduzetništva; predlaganje mera za unapređenje sistema obrazovanja odraslih; predlaganje i praćenje sprovođenja strategija u oblasti migracija na tržištu rada. Iz navedenog proizilazi da je Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja „zaduženo” za šifriranje zanimanja zbog evidencija u oblasti rada i zapošljavanja, radi praćenja i unapređivanja javnih politika u oblasti zapošljavanja zasnovanih na podacima.

Takođe, potrebno je napomenuti da Nacionalna služba za zapošljavanje, prilikom obavljanja poslova zapošljavanja, kao što su posredovanje u zapošljavanju u zemlji i inostranstvu, kao i prilikom i vođenja evidencija u oblasti zapošljavanja, koristi Šifarnik zanimanja, odnosno pre njegovog donošenja koristila je Šifarnik zanimanja i stručne spreme.

Prilikom popisa stanovništva, domaćinstva i stanova 2011. godine Republički zavod za statistiku koristio je Međunarodnu standardnu klasifikaciju zanimanja radi bolje uporedivosti podataka na međunarodnom nivou. Tom prilikom su za potrebe lakše primene šifara pripremili metodologiju. Takođe, u Odluci o Programu zvanične statistike u periodu od 2016. do 2020. godine je propisano da je usaglašavanje nacionalnih statističkih i drugih klasifikacija sa standardnim međunarodnim klasifikacijama osnovno opredeljenje zvanične statistike kao jedan od preduslova za obezbeđivanje uporedivosti podataka.

Prilikom izrade novog Šifarnika zanimanja formirana je radna grupa od strane ministarstva nadležnog za zapošljavanje i ministarstva nadležnog za obrazovanje. Pored predstavnika ova dva ministarstva u radu radne grupe učestvovali su i predstavnici Nacionalne službe za zapošljavanje, Privredne komore Srbije, Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja, Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranje, Republičkog zavoda za statistiku, kao i eksperti prethodno angažovani na gore pomenutim projektima

Nakon što je ova radna grupa izradila popis zanimanja, organizovane su informativne sesije i okrugli stolovi na kojima su razmatrani kako predloženi popis zanimanja, tako i predlozi zanimanja koja su predložena od strane poslodavca i drugih zainteresovanih učesnika, a ne nalaze se u predloženom popisu. Nakon okončane javne rasprave, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja je pripremio Predlog odluke o Jedinstvenom kodeksu šifara za unošenje i šifriranje podataka u evidencijama u oblasti rada, koju je Vlada usvojila.

U cilju približavanja upotrebe Jedinstvenog kodeksa šifara široj javnosti i korisnicima, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja je u saradnji sa GIZom, kreiralo portal www.kodekssifara.minrzs.gov.rs koji sadrži sve neophodne informacije, podatke, kao i

sve šifarnike. Takođe, organizovano je i 10 informativnih sesija²⁰ u više gradova u Srbiji, koje su za cilj imale upoznavanje sa novim šifarnicima za šifriranje podataka u evidencijama u oblasti rada, na kojima je učešće uzelo 217 predstavnika 160 poslodavca, kao i 150 predstavnika relevantnih institucija i socijalnih partnera.

Ovaj pregled izložen je kako bi se za dalji razvoj Nacionalne standardne klasifikacije zanimanja u Republici Srbiji, odnosno, za uspostavljanje mehanizma utvrđivanja i uvođenja novih zanimanja i ažuriranja postojećih, kao i izradu standarda zanimanja, iskoristili postojeći kapaciteti uz neophodna minimalna prilagođavanja.

S tim u vezi, neophodno je da se u prvom koraku izmeni Zakon o ministarstvima u delu koji se odnosi na utvrđivanje nadležnosti ministarstva nadležnog za zapošljavanje za uspostavljanje nacionalne standardne klasifikacije zanimanja. U važećem Zakonu o ministarstvima propisano da ovo ministarstvo obavlja poslove državne uprave koji se odnose na pripremu nacionalnog standarda kvalifikacija što nije prihvatljivo imajući u vidu da je ovo u nadležnosti Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Sledeći korak bi bio izmena Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti, kojim bi se uredilo na koji način se uspostavlja nacionalna klasifikacija zanimanja kao i predlaganje i donošenje podzakonskih akata za primenu ovog zakona (u zavisnosti da li akt usvaja Vlada ili ga donosi ministar nadležan za zapošljavanje).

Imajući u vidu da je Vlada usvojila Šifarnik zanimanja kao deo Odluke o Jedinostvenom kodeksu šifara za unošenje i šifriranje podataka u evidencijama u oblasti rada, predlog je da Vlada usvaja i Nacionalnu standardnu klasifikaciju zanimanja, koja bi pored postojeće strukture i šifarnika sadržala i standard pojedinačnih zanimanja, kao i opise klasifikacionih celina u okviru šifarnika. Ažuriranje standardne klasifikacije bi se vršilo na godišnjem nivou u skladu sa pristiglim zahtevima.

Pored ove opcije, predlaže se da Vlada usvaja Šifarnik zanimanja a da ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja ili Nacionalna služba za zapošljavanje, na osnovu Šifarnika zanimanja vodi registar standarda zanimanja, koji bi sadržao opise i karakteristike pojedinačnih zanimanja koji se nalaze u klasifikaciji.

Odabir opcija bi zavisio od odabira mehanizma i načina vrednovanja, utvrđivanja i verifikacije standarda zanimanja.

Opcija 1: Zahtev za usvajanje standarda zanimanja (kada se uspostavi standardna klasifikacija zanimanja) podnosio bi se Nacionalnoj službi za zapošljavanje, koja bi u skladu sa utvrđenim merilima i kriterijumima, proveravala formalnu ispunjenost zahteva i davala ocenu opravdanosti uvođenja/ažuriranja standarda zanimanja, dok bi Republički savet za zapošljavanje, nakon vrednovanja standarda zanimanja, davao mišljenje/preporuku o uvođenju standarda zanimanja u Nacionalnu standardnu klasifikaciju zanimanja.

Merila i kriterijumi, kako za ocenu formalne ispunjenosti zahteva, tako i za vrednovanje samog standarda zanimanja, bili bi utvrđeni u skladu sa metodologijom/smernicama koju bi izradilo ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja u saradnji sa predstavnicima Nacionalne službe za zapošljavanje, imajući u vidu da se ova organizacija bavi analizom

²⁰ organizator Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja u saradnji sa Privrednom komorom Srbije i Nacionalnom službom za zapošljavanje, uz podršku projekta nemačke razvojne saradnje „Podsticanje zapošljavanja mladih“, koji sprovodi Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju GIZ

zanimanja za potrebe tržišta rada. Republički savet za zapošljavanje, koji predstavlja kolegijalno telo sastavljeno od predstavnika osnivača, reprezentativnih sindikata i udruženja poslodavaca, Nacionalne službe i agencija za zapošljavanje, udruženja od značaja za oblast zapošljavanja, odnosno koja se bave zaštitom interesa nezaposlenih, može u svom radu prilikom vrednovanja standarda zanimanja da oformi posebne radne grupe za vrednovanje standarda zanimanja u određenoj oblasti u okviru koje bi bili angažovani stručnjaci iz te oblasti.

Opcija 2: Druga opcija bi bila da Republički savet za zapošljavanje pribavi prethodno mišljenje od odgovarajućeg sektorskog veća formiranog u skladu sa propisima kojima se uređuje nacionalni okvir kvalifikacija. Imajući u vidu da u momentu izrade ove analize pomenuta sektorska veća nisu otpočela sa radom iako su formalno obrazovana odlukom Vlade, procena je da bi postojao rizik od zastoja u radu u postupku usvajanja standarda zanimanja.

Ukoliko bi Republički savet za zapošljavanje dao pozitivno mišljenje o standardu zanimanja, ministarstvo nadležno za zapošljavanje bi pripremilo predlog standarda zanimanja i uputilo Vladi na usvajanje.

Nakon usvajanja nacionalne standardne klasifikacije zanimanja, biće neophodno i unapređenje postojećeg portala www.kodekssifara.minrzs.gov.rs.

Mogući izazovi u postavljanju ovakvog mehanizma za usvajanje standarda zanimanja su finansijski izdaci neophodni za utvrđivanje opisa zanimanja, ograničeni administrativni kapaciteti resornog ministarstva i Nacionalne službe za zapošljavanje, motivisanost relevantnih učesnika, obezbeđivanje kompetentnih stručnjaka u procesu izrade opisa, a na kraju i sprovođenje procedure u skladu sa propisima kojima se uređuje planski sistem ukoliko bi se ažuriranje standardne klasifikacije vršilo na godišnjem nivou.

ZADATAK 3.

RADNA VERZIJA NACRTA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAPOŠLJAVANJU I OSIGURANJU ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI

Član 1.

U Zakonu o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 30/10 – dr. zakon, 88/10, 38/15, 113/17 – dr. zakon i 113/17) u članu 1. dodaje se stav 2. koji glasi: „Ovim zakonom se uspostavlja Nacionalna standardna klasifikacija zanimanja i njena primena, kao i postupak izrade standarda zanimanja.”

Član 2.

Posle člana 4. dodaje se naslov i članovi, koji glase:

„Nacionalna standardna klasifikacija zanimanja i standard zanimanja

Član 4a

Nacionalna standardna klasifikacija zanimanja (NSKZ) je standard prema kojem se vrši razvrstavanje zanimanja, kao osnovne klasifikacione jedinice, u jasno definisan skup klasifikacionih celina prema dužnostima i zadacima koji se obavljaju u određenom zanimanju.

NSKZ je po hijerarhijskoj strukturi i osnovnim principima usklađena sa međunarodnom standardnom klasifikacijom zanimanja.

NSKZ se primenjuje za prikupljanje, proizvodnju i diseminaciju podataka i informacija zvanične statistike, kao i u administrativne svrhe.

Član 4b

NSKZ, uključujući strukturu, nazive i šifre klasifikacionih celina, utvrđuje Vlada.

Član 4v

Standard zanimanja je opis dužnosti i zadataka, kao i kompetencija potrebnih pojedincu za efikasno obavljanje poslova u određenom zanimanju.

Član 4g

Za razvoj i primenu NSKZ i standarda zanimanja u smislu ovog zakona nadležni su ministarstvo nadležno za poslove državne uprave u oblasti zapošljavanja. Republički savet za zapošljavanje i Nacionalna služba za zapošljavanje.

član 4d

Ministarstvo nadležno za poslove državne uprave u oblasti zapošljavanja:

- uspostavlja i razvija sistem prikupljanja informacija o sadašnjim i budućim potrebama tržišta rada i potrebnim kompetencijama;
- priprema i izrađuje analize razvoja NSKZ i standarda zanimanja radi usklađivanja ponude i potražnje na tržištu rada;
- razvija i izrađuje analitičke osnove i metodologije za izradu standarda zanimanja;
- vodi i unapređuje informatičke strukture u vezi sa primenom, ažuriranjem i unapređenjem NSKZ i standarda zanimanja;
- predlaže razvoj standarda zanimanja s obzirom na potrebe tržišta rada;
- predlaže Vladi usvajanje/izmenu standarda zanimanja.

Nacionalna služba za zapošljavanje:

- prikuplja zahteve za upis/izmenu standarda zanimanja;
- vrši proveru formalne ispunjenosti uslova i opravdanosti zahteva za usvajanje/izmenu standarda zanimanja;
- učestvuje u izradi metodologije za izradu standarda zanimanja;
- prikuplja podatke o promenama u kompetencijama potrebnim po zanimanjima, kao i o novim zanimanjima.

Republički savet za zapošljavanje:

- daje mišljenje o predlogu standarda zanimanja.

član 4đ

Postupak usvajanja standarda zanimanja pokreće se podnošenjem zahteva koji može podneti svako ko ima opravdani interes.

Zahtev za usvajanje se podnosi na propisanim obrascima Nacionalnoj službi za zapošljavanje.

Po prijemu zahteva utvrđuje se ispunjenost formalnih i stručnih uslova za usvajanje/izmenu standarda zanimanja, od strane Nacionalne službe za zapošljavanje i Republičkog saveta za zapošljavanje, te ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja predlaže Vladi usvajanje standarda zanimanja.

Alternativa stava 3.

Po prijemu zahteva utvrđuje se ispunjenost formalnih i stručnih uslova za usvajanje/izmenu standarda zanimanja, od strane Nacionalne službe za zapošljavanje i Republičkog saveta za zapošljavanje, ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja usvaja standard zanimanja.

Bliže uslove i postupak usvajanja/izmene standarda zanimanja, kao i sadržaj i oblik obrasca za podnošenje zahteva propisuje ministar nadležan za poslove zapošljavanja.

Akt iz stava 4. ovog člana doneće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.”

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

PREGLED ODREDBA KOJE SE DOPUNJUJU I DODAJU

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se: poslovi i nosioci poslova zapošljavanja; prava i obaveze nezaposlenog i poslodavca; aktivna politika zapošljavanja; osiguranje za slučaj nezaposlenosti i druga pitanja od značaja za zapošljavanje, povećanje zaposlenosti i sprečavanje dugoročne nezaposlenosti u Republici Srbiji.

OVIM ZAKONOM SE USPOSTAVLJA NACIONALNA STANDARDNA KLASIFIKACIJA ZANIMANJA I NJENA PRIMENA, KAO I POSTUPAK IZRADE STANDARDNA ZANIMANJA.

NACIONALNA STANDARDNA KLASIFIKACIJA ZANIMANJA I STANDARD ZANIMANJA

ČLAN 4A

NACIONALNA STANDARDNA KLASIFIKACIJA ZANIMANJA (NSKZ) JE STANDARD PREMA KOJEM SE VRŠI RAZVRSTAVANJE ZANIMANJA, KAO OSNOVNE KLASIFIKACIONE JEDINICE, U JASNO DEFINISAN SKUP KLASIFIKACIONIH CELINA PREMA DUŽNOSTIMA I ZADACIMA KOJI SE OBAVLJAJU U ODREĐENOM ZANIMANJU.

NSKZ JE PO HIJARARHIJSKOJ STRUKTURI I OSNOVNIM PRINCIPIMA USKLAĐENA SA MEĐUNARODNOM STANDARDNOM KLASIFIKACIJOM ZANIMANJA.

NSKZ SE PRIMENJUJE ZA PRIKUPLJANJE, PROIZVODNJU I DISEMINACIJU PODATAKA I INFORMACIJA ZVANIČNE STATISTIKE, KAO I U ADMINISTRATIVNE SVRHE.

ČLAN 4B

NSKZ, UKLJUČUJUĆI STRUKTURU, NAZIVE I ŠIFRE KLASIFIKACIONIH CELINA, UTVRĐUJE VLADA.

ČLAN 4V

STANDARD ZANIMANJA JE OPIS DUŽNOSTI I ZADATAKA, KAO I KOMPETENCIJA POTREBNIH POJEDINCU ZA EFIKASNO OBAVLJANJE POSLOVA U ODREĐENOM ZANIMANJU.

ČLAN 4G

ZA RAZVOJ I PRIMENU NSKZ I STANDARDNA ZANIMANJA U SMISLU OVOG ZAKONA NADLEŽNI SU MINISTARSTVO NADLEŽNO ZA POSLOVE DRŽAVNE UPRAVE U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA. REPUBLIČKI SAVET ZA ZAPOŠLJAVANJE I NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE.

ČLAN 4D

MINISTARSTVO NADLEŽNO ZA POSLOVE DRŽAVNE UPRAVE U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA:

– USPOSTAVLJA I RAZVIJA SISTEM PRIKUPLJANJA INFORMACIJA O SADAŠNJIM I BUDUĆIM POTREBAMA TRŽIŠTA RADA I POTREBNIM KOMPETENCIJAMA;

– PRIPREMA I IZRAĐUJE ANALIZE RAZVOJA NSKZ I STANDARDA ZANIMANJA RADI USKLAĐIVANJA PONUDE I POTRAŽNJE NA TRŽIŠTU RADA;

– RAZVIJA I IZRAĐUJE ANALITIČKE OSNOVE I METODOLOGIJE ZA IZRADU STANDARDA ZANIMANJA;

– VODI I UNAPREĐUJE INFORMATIČKE STRUKTURE U VEZI SA PRIMENOM, AŽURIRANJEM I UNAPREĐENJEM NSKZ I STANDARDA ZANIMANJA;

– PREDLAŽE RAZVOJ STANDARDA ZANIMANJA S OBZIROM NA POTREBE TRŽIŠTA RADA;

– PREDLAŽE VLADI USVAJANJE/IZMENU STANDARDA ZANIMANJA.

NACIONALNA SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE:

– PRIKUPLJA ZAHTEVE ZA UPIS/IZMENU STANDARDA ZANIMANJA;

– VRŠI PROVERU FORMALNE ISPUNJENOSTI USLOVA I OPRAVDANOSTI ZAHTEVA ZA USVAJANJE/IZMENU STANDARDA ZANIMANJA;

– UČESTVUJE U IZRADI METODOLOGIJE ZA IZRADU STANDARDA ZANIMANJA;

– PRIKUPLJA PODATAKE O PROMENAMA U KOMPETENCIJAMA POTREBNIM PO ZANIMANJIMA, KAO I O NOVIM ZANIMANJIMA.

REPUBLIČKI SAVET ZA ZAPOŠLJAVANJE:

– DAJE MIŠLJENJE O PREDLOGU STANDARDA ZANIMANJA;

ČLAN 4E

POSTUPAK USVAJANJA STANDARDA ZANIMANJA POKREĆE SE PODNOŠENJEM ZAHTEVA KOJI MOŽE PODNETI SVAKO KO IMA OPRAVDANI INTERES.

ZAHTEV ZA USVAJANJE SE PODNOSI NA PROPISANIM OBRASCIMA NACIONALNOJ SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE.

PO PRIJEMU ZAHTEVA UTVRĐUJE SE ISPUNJENOST FORMALNIH I STRUČNIH USLOVA ZA USVAJANJE STANDARDA ZANIMANJA, OD STRANE NACIONALNE SLUŽBE ZA ZAPOŠLJAVANJE I REPUBLIČKOG SAVETA ZA ZAPOŠLJAVANJE, TE MINISTARSTVO NADLEŽNO ZA POSLOVE ZAPOŠLJAVANJA PREDLAŽE VLADI USVAJANJE STANDARDA ZANIMANJA.

Alternativa stava 3.

PO PRIJEMU ZAHTEVA UTVRĐUJE SE ISPUNJENOST FORMALNIH I STRUČNIH USLOVA ZA USVAJANJE/IZMENU STANDARDA ZANIMANJA, OD STRANE NACIONALNE SLUŽBE ZA ZAPOŠLJAVANJE I REPUBLIČKOG SAVETA ZA ZAPOŠLJAVANJE, MINISTARSTVO NADLEŽNO ZA POSLOVE ZAPOŠLJAVANJA USVAJA STANDARD ZANIMANJA.

BLIŽE USLOVE I POSTUPAK USVAJANJA STANDARDA ZANIMANJA, KAO I SADRŽAJ I OBLIK OBRASCA ZA PODNOŠENJE ZAHTEVA PROPISUJE MINISTAR NADLEŽAN ZA POSLOVE ZAPOŠLJAVANJA.

AKT IZ STAVA 4. OVOG ČLANA DONEĆE SE U ROKU OD 90 DANA OD DANA STUPANJA NA SNAGU OVOG ZAKONA.

ZADATAK 4.

DALJE AKTIVNOSTI U VEZI SA PREDSTAVLJANJEM I IMPLEMENTACIJOM NACIONALNE STANDARDNE KLASIFIKACIJE ZANIMANJA

1. Uređivanje institucionalnog okvira i nadležnosti za uspostavljanje, održavanje i unapređenje NSKZ:

1.1. sprovesti konsultativne razgovore sa zainteresovanim stranama u vezi sa mogućim rešenjem: Republički zavod za statistiku, Nacionalna služba za zapošljavanje, Republički savet za zapošljavanje, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja radi postizanja dogovora oko mogućih rešenja i spornih pitanja u vezi sa nadležnostima, kao i saradnji,

1.2. primeniti postupak utvrđen Zakonom o planskom sistemu u vezi sa donošenjem/izmenom i dopunom propisa,

1.3. utvrditi potrebne kadrovske kapacitete za izradu opisa zanimanja i njihovo vrednovanje,

1.4. utvrditi finansijske efekte za realizaciju i implementaciju odabranog rešenja,

1.5. pripremiti predloge podzakonskih akata (neki od sledećih koraka su preduslov za izradu podzakonskih akata koji donei Vlada ili ministar nadležan za poslove zapošljavanja);

1. Izrada prevoda ISCO–08 standarda po svim hijerarhijskim nivoima i svim klasifikacionim celinama;
2. Izrada opisa svih klasifikacionih celina Šifarnika zanimanja (sastavni deo NSKZ koji bi donosila Vlada);
3. Izrada Metodologije za izradu predloga/vrednovanje pojedinačnih zanimanja/standard zanimanja (podzakonski akt koji donosi ministar nadležan za poslove zapošljavanja);
4. Usvajanje opisa pojedinačnih zanimanja (standard zanimanja) koji su utvrđeni Šifarnikom zanimanja u skladu sa podnetim zahtevima (da bi se izbeglo preveliko opterećenje najbolje je ostaviti zainteresovanoj javnosti da podnese zahteve za usvajanje standarda zanimanja umesto da se pravi lista ili odabir zanimanja čiji bi se standard izradio i usvojio). Opcija je da i pored zahteva, ministarstvo nadležno za poslove zapošljavanja, na osnovu analiza i procene izvrši odabir zanimanja za koje će se izraditi standard;
5. Opredeljivanje na koji način će se standardi pojedinačnih zanimanja učiniti transparentnim i dostupnim:
 - 6.1. kroz standardnu klasifikaciju zanimanja (akt koji donosi Vlada) ili
 - 6.2. vođenjem posebnog registra standarda zanimanja.